

Posudek oponenta práce na bakalářskou práci

Autor BP: Jaroslav Uhlíř
Studijní obor: Kulturněhistorická a muzeologická studia
Název práce: Zvony na Liberecku do roku 2007
Vedoucí práce: PhDr. Milan Svoboda, Ph.D.

Vybraná hodnotící kritéria	Splňuje bez výhrad	Splňuje s drobnými výhradami	Splňuje s výhradami	nesplňuje	nehodnotí
a. obsahová					
Práce splňuje cíle zadání	ano				
Student je schopen vyjádřit základní a dílčí cíle a závěry práce	ano				
Student využívá a kriticky vybírá sekundární a/nebo primární literaturu.	ano				
Student vymezuje předmět práce, užívá odpovídající metodologické postupy a výstupy výzkumných částí syntetizuje, užívá terminologii a vysvětluje hlavní pojmy		ano			
V průběhu zpracování tématu student pracoval v součinnosti s vedoucím práce	ano				
b. formální					
Práce vykazuje standardní poznámkový aparát a jednotný způsob citací v rámci práce, je typograficky jednotná	ano				
Student dodržuje jazykovou normu, text je stylisticky jednotný		ano			
Text je soudržný, srozumitelný a argumentačně podložený		ano			
c. přínos práce (<i>tvůrčí přístup studenta, kompilační hodnota, využití pro praxi</i>)					

K bodu **c**: Autor na základě vlastního terénního průzkumu kombinovaného s využitím pramenných a literárních zdrojů sestavil podrobný katalog dochovaných a zjištěných nedochovaných zvonařských památek (zvonů a hodinových cimbálů) v historickém regionu Liberecka (část okresu Liberec). Jde o autorsky původní práci, jejíž výsledky jsou po formální stránce zpracovány a utříděny tak, že jsou s určitými revizemi velmi dobře využitelné například pro potřeby státní památkové péče. Nedílnou a důležitou součástí práce je kromě evidenčních karet zvonů i DVD s rozsáhlou fotodokumentací.

Celkové hodnocení práce:

Cílem práce bylo podchytit dochované i nedochované zvonařské památky v historickém regionu Liberecka a nejvýznamnější exempláře připravit k eventuálnímu prohlášení za kulturní památky (i když to práce přímo nezmiňuje, zpracované evidenční karty pro to svědčí). Vzhledem k tomu, že až na dvě tematické starší publikované práce většího rozsahu (Gürlichové-Schmidtové z r. 1927 a Kühnova umělecko-historická topografie z roku 1934) neexistuje jiná literatura a většina zvonů není v evidenci státní památkové péče, musel autor kromě kritického zhodnocení materiálu v těchto pracích především podniknout samostatný terénní výzkum.

Zvony jsou jediným druhem movitých uměleckých památek, které zcela vynechala poslední česká umělecko-historická topografie Umělecké památky Čech. I to je důvodem, proč je dnes z celého okresu Liberec zapsáno do ústředního seznamu kulturních památek ČR a registrováno pouhých 10 zvonů, což je pouhý náhodný výběr ze zvonového bohatství v kraji. Jestliže předkládaná bakalářská práce toto číslo rozšiřuje o dalších více než 30 kusů, navíc zpracovaných v příloze ještě ve formě evidenčních karet, je nutno to označit za velmi přínosné a potřebné.

Hlavní přínos práce Jaroslava Uhlíře vidím v tom, že vytvořil podrobný katalog zvonů kostelních i několika nekostelních lokalit Liberce a okolního regionu, který vznikl na základě konfrontace tematické literatury s reálným stavem v terénu. Důležité je, že všechny dochované zvonařské památky byly poctivě písemně i obrazově dokumentovány přímo na místě a že se autor pokusil o kontrolu čtení nápisů na všech zvonech. Zároveň zdokumentoval i zvony a hodinové cimbály obtížně přístupné v lucernách a sanktusnicích, o nichž dosud nebyly známy žádné údaje. Orientaci v katalogové části usnadňují přiložené tabulky i grafy.

Jako důležité vidím pořízení kvalitní a četné obrazové dokumentace zvonů (cca 200 obrázků v textu a na kartách, další stovky fotografií rozříděné podle lokalit v příloze na DVD), neboť hlavním deficitem výzkumu dějin českého zvonařství je nedostatek srovnávacího obrazového materiálu. Pořízená detailní kvalitní obrazová dokumentace může autorovi i čtenářům posloužit k rychlé kontrole dokumentace písemné. Platí to zvláště u nejzajímavějších zvonů regionu (gotický zvon v Liberci, Schrötterovské a žitavské zvony, anonymní barokní zvon z Jeřmanic). Pro další výzkum je velmi cenné, že fotodokumentace obsahuje i detaily nápisů a výzdoby zvonů (za všechny uvádím detail netradiční ornamentální výzdoby po stranách uch koruny Schrötterova zvonu z roku 1601 v Chrastavě), pohledy zblízka a dovnitř zvonu, části zvonových soustav (závěsy-hlavy, srdce), okolní prostředí zvonice, zachycení zvonových stolic, které samy mohou být památkou, apod.

Práci autorovi komplikovala skutečnost, že v období rekvizic 1. a 2. světové války vždy došlo k výrazné proměně zvonového inventáře, spojené v období meziválečném a po roce 1945 i s přesuny zvonů mezi lokalitami. Není snadné tyto pohyby zvonů sledovat, protože žádná aktuální evidence zvonů neexistuje a nikdo (ani badatel, ani instituce) nemá ucelený přehled o tom, jaká zvonařská památka dnes kde visí. Z přiložené obrazové dokumentace je zároveň vidět, že údržba mnoha věží a zvonů je nulová, a dokumentace zvonů je proto obtížná a časově velmi náročná.

Autor prokázal schopnost sestavit na základě vlastního archivního i terénního průzkumu strukturovaný katalog zvonařských památek splňující potřebná kritéria i pro další využití, což naplňuje požadované charakteristiky závěrečné bakalářské práce. Na základě předložené práce není problém vybrat nejcennější památné zvony (tj. bronzové zvony a cimbály ulité do r. 1938) a navrhnout je k památkové ochraně.

Připojuji několik poznámek, které však nemají vliv na celkové kladné hodnocení:

1. V úvodu se píše, že do některých objektů nebyl umožněn vstup, a proto byly z práce vypuštěny, tyto objekty však nejsou konkretizovány. Nevíme, tedy, zda nejde právě o lokality, které práce nezmiňuje

(např. bývalý klášterní kostel Božího Srdce Páně v Liberci, kostel sv. Vincence aj.). Kostel sv. Bonifáce v Liberci-Hanychově (bez zvonů) je mezi fotografiemi na DVD, v textu však není zmíněn.

2. V metodice popisu doporučuji také zjišťovat pro zvony důležitou metrologickou hodnotu – tloušťku věnce (pomocí jednoduchého obkročného měřidla-hmatadla).

3. U pozdně gotických zvonů nebo u renesančních frakturních nápisů by jejich dataci a zařazení k autorskému okruhu, a též kontrolu přepisu, usnadnil tuhový obtah (frotáž) nápisu – i pro jednodušší komparaci s obdobnými zvony z jiných lokalit.

4. Grabštejn: součástí reliéfu na zvonu nejsou „topoly v popředí“, ale varhanní klaviatura. „Ratolest jehličnatého stromu“ v litecké značce rodiny Dytrychovy je tůje severská. Hrádek nad Nisou: značka DTI na zvonu z r. 2000 je signatura autora výzdoby zvonů sochaře Daniela Trubače (písmena DT a ptáček na bidýlku).

5. Liberec, Sv. Antonín: přepis nápisu na gotickém zvonu není přesný, vypadla také slova. Nápis (často užívaná německá veršovaná formule) zní: hilf got maria berot als das wir begin das ein gvt ende gewin ihs maria (v překladu: Bože, pomoz, Maria, porad', aby všechno, co započínáme, došlo dobrého konce. Ježíš, Maria). Zvon můžeme s určitostí (dle rozměrů, výzdoby a nápisu) ztotožnit s nedochovaným zvonem v Hrádku nad Nisou, odkud byl v blíže neurčenou dobu (po r. 1945) přenesen.

6. Hodkovice nad Mohelkou: na kartě zvonu z r. 1551 uveden zvonař neznámý, do tabulky s výčtem dle jmen zvonařů je však správně zahrnut Petr z Mladé Boleslavi (zmíněn v závěru nápisu na zvonu).

7. Hrádek nad Nisou: Brikcího zvon byl – podle údaje v nápise – ulit pro kostel Navštívení Panny Marie v Horním Vítkově u Chrastavy (tuto lokalitu katalog nezahrnul); v Kühnově publikaci je zvon ještě veden v Horním Vítkově (Wittig, str. 322, tam i foto zvonu na obr. 318). Do Hrádku byl přenesen v blíže neurčené době, zřejmě po r. 1945.

8. Tabulka se jmény výrobců obsahuje i jména, která se v textu neobjevují (Petr Ponhut – patří k lokalitě Horní Vítkov, jež v katalogu není; R. Zelsmann), některá jsou duplicitní („Vilém, Karel“ je totožný s „Paul, K. W.“ – jde o Karla Viléma Paula).

Autorovi doporučuji zpracovaný katalog zvonů po dodatečné úpravě vhodnou formou publikovat.

Práce splňuje požadavky na udělení akademického titulu bakalář:

ano

Práci doporučuji k obhajobě:

ano

Návrh klasifikačního stupně: *výborně*

Náměty pro obhajobu:

1. Zkoumaná oblast („Liberecko“) je v textu nejednoznačně geograficky vymezena (jako „Liberecký kraj“) – není jasné, zda jde o historický region, o město a okolí, nebo o celý dnešní krajský územně správní celek. Čtenáři, jenž region nezná, orientaci v katalogu ztěžuje uvádění lokalit pod samostatným názvem (Machnín, Ruprechtice apod.), aniž by bylo zmíněno, že obce jsou dnes součástí Liberce (Harcov je Liberec-Starý Harcov apod.).

2. V části katalogových hesel „Sejmuté zvony“ není důsledně uváděno, zda popisované zvony byly rekvírovány v první, nebo druhé světové válce.

3. Zpřesnit epigrafickou charakteristiku, zvláště u dochovaných starších zvonů: přesnější určení typu písma – u zvonu z Hrádku nad Nisou (1575) v textu je výraz „švabach“ namísto správného „fraktura“; u zvonu z Chrastavy (1601) výraz „gotické písmo“ místo správného „fraktura“, u zvonu z Liberce (1602) výraz „majuskula“ namísto vhodnějšího „kapitála“).

Datum a podpis oponenta práce: Praha, 3. září 2010, Mgr. Radek Lunga, v. r.